

VALIK KIRJU

BIBLIOTHECA MEDIAEVALIS

SARJA KOLLEGIUM:

Meelis Friedenthal (Uppsala Ülikool)

Tiina Kala (Tallinna Linnaarhiiv, Tallinna Ülikool)

Marju Lepajõe (Tartu Ülikool)

Ülar Ploom (Tallinna Ülikool)

Marek Tamm (Tallinna Ülikool)

Tallinna Ülikool

Bingeni Hildegard

VALIK KIRJU

Koostanud, ladina keelest tõlkinud ja
sissejuhatusega varustanud

Riina Ruut

TLÜ Kirjastus

Tallinn 2017

Bibliotheca MEDIAEVALIS

Bibliotheca Mediaevalis

Bingeni Hildegard

Valik kirju

Raamatu väljaandmist on toetanud Eesti Kultuurkapital

Toimetanud Kaspar Kolk

Kujundanud ja küljendanud Sirje Ratso

Sarja makett: Rakett

Autoriõigus (tõlge, sissejuhatus, kommentaarid): Riina Ruut, 2017

Autoriõigus: Tallinna Ülikooli Kirjastus, 2017

ISSN 2228-0553

ISBN 978-9985-58-835-2

TLÜ Kirjastus

Narva mnt 25

10120 Tallinn

www.tlupress.com

Trükk: Pakett

SISUKORD

Hildegardi elukroonika daatumeid.	7
Sissejuhatus.	13
Eluloolised allikad	14
Hildegardi kirjad ajastu peeglis	27
Hildegardi kirjade stiil ja pildistik.	31
Tölke allikad ja eeskujud.	35
Eelmärkusi tõlkele	41
Tõlkija tänusõnad.	42

VALIK KIRJU

1. Clairvaux' Bernard.	47
2. Paavstid	54
3. Kodukloostrid.	65
4. Kroonitud pead	81
5. <i>Magistra</i> Tenxwind	91
6. Richardis von Stade	99
7. Schönau Elisabeth	111
8. Eksortsism.	125
9. Jutlused	136
10. <i>Miscellanea</i>	158
11. Gembloux' Wibert.	192
12. Interdikt.	202

Lühendatult viidatud kirjandus	217
Alliktekstid ja nende tõlked	220
Muu kasutatud kirjandus	223
Piibliraamatute lühendid	226
Ajalooliste isikunimede register	228

HILDEGARDI ELUKROONIKA DAATUMEID

- 1095–1096 Paavst Urbanus II kutsub üles sõjakäigule Püha Maa vabastamiseks uskmatute võimu alt. Algab ristisõdade ajastu.
- 1098 Hildegard sünnib Reinimaal Bermersheimis Alzey lähistel aadlipere kümnenda lapsena.
- 1106 Vanemad annavad nõrga tervisega ja ebamaiseid nägemusi kogeva Hildegardi vaga neitsi Jutta von Sponheimi hoolde vaimulikuks kasvatuseks.
- 1112 1. novembril pühitsetakse sisse Disibodenbergi benediktlaste mungaklooster, selle juurde rajatud nunnade klausuuri asuvad elama Jutta, Hildegard ja veel üks tütarlaps.
- 1112–1115 Hildegard annab nunnatöötuse.
- 1112–1136 Disibodenbergi kloostri käib agar ehitustöö ja laienemine. Jutta klausuuri lisandub üha uusi neide. Hildegardi nägemused jätkuvad, kuid sellest teab vaid väike ring inimesi.
- 1136 Jutta sureb, uueks *magistra*’ks valivad õed Hildegardi.
- 1141 Hildegard saab Jumalalt käsu asuda oma nägemusi üles kirjutama. Tõrkumisele järgneb haigus. Munk Volmari ja nunn Richardis von Stade kaasabil algab „Scivias’ē“ („Tunne Issanda teid“) kirjapanek. Sellest saab suure-

jooneliste allegooriliste visioonide kogum, mis vaatleb õndsusloo teemasid loomisest lunastuseni.

1146/47 Clairvaux' Bernard reisib piki Reini jõge, kutsudes rüütelkonda ühinema teise ristsisõjaga, tal õnnestub kaasa tömmata ka Saksa kuningas Konrad III. Hildegardi kiri Bernardile.

1147/48 Trieri kirikukogu. Kuuldus Hildegardi visioonidest jõuab paavst Eugenius III-ni, kes läkitab saadikud Disibodenbergi, et asja lähemalt uurida. Naastes toovad nad kaasa mõned „Scivias'e“ peatükid, mis loetakse kirikukogul avalikult ette, ja üldise heakskiidu saatel tunnistab paavst Hildegardi nägemused autentseks.

Hildegardi kuulsus hakkab kiiresti levima. Hildegard saab nägemuses käsu rajada uus klooster Rupertsbergi ning viia Disibodenbergi nunnade konvent sinna üle. Konflikt abt Kunoga, kes seni on Hildegardi igati toetanud. Hildegard jääb haigeks ega tõuse tõvevoodist enne, kui on saanud loa lahkuda. Markkrahvinna Richardis von Stade veenab Mainzi peapiiskoppi uue kloostri rajamist toetama.

1148 Kirjavahetus *magistra* Tenxwindiga.

1147–1149 Teine ristsõda. Kuningas Konrad III naaseb lüüasaanuna.

1150 Hildegard ja tema nunnad asuvad ümber Rupertsbergi.

1151 „Scivias'e“ lõpetamine. Hildegardi abiline Richardis von Stade valitakse Bassumi kloostri abtissiks. Vaatamata Hildegardi vastuseisule läheb Richardis Bassumisse, kuid sureb oktoobris 1152.

- 1151–1158 Valmivad loodusloo- ja ravikunstialased kirjuti-
sed „Füüsika“ („Physica“) ning „[Haiguste] põhjused
ja ravi“ („Causae et curae“),¹ samuti „Tundmatu keel“
(„Lingua ignota“) ja „Tundmatud kirjatähed“ („Litterae
ignotae“) ning laulude kogumik „Taevalike ilmutuste
harmooniline muusika“ („Symphonia armonie celestium
revelationum“).
- 1152 4. märtsil valitakse Saksa kuningaks Friedrich I (Bar-
barossa). Hildegard saadab talle tervituskirja.
- 1152 1. mail pühitseb Mainzi peapiiskop Heinrich sisse
Rupertsbergi kloostrikiriku. Tõenäoliselt kantakse sel
puhul ette Hildegardi liturgiline draama „Vooruste
mäng“ („Ordo virtutum“).²
- 1154 Kirjavahetus Schönau Elisabethiga.
- 1154/55 Hildegard kohtub Friedrich I-ga Ingelheimis (kohtu-
mist mainib Friedrich hilisemas kirjas).
- 1155 18. juunil kroonitakse Friedrich I Püha Rooma riigi
keisriks.
- 1155 Rupertsbergi kloostrimajanduslik toimetulek on endi-
selt keeruline. Hildegard haigestub, kuid saab terveks,
kui sõidab Disibodenbergi, et nõutada välja nunnadele
kloostri tullekul kaasavaraks antud maavaldusi, mil-
lest abt on seni keeldunud.
- 1158 22. mail antakse välja ametlikud ürikud, millega mää-
ratletakse Disibodenbergi ja Rupertsbergi ilmalikud ja
vaimulikud suhted. Rupertsberg jääb majanduslikult

¹ „Physica“ ja „Causae et curae“ on hilisemad, esmatrükkide pealkirjad.

² „Vooruste mängu“ eestikeelset tõlget vt Ordo, lk 63–105.

sõltumatuks, kuuludes Mainzi peapiiskopi otsesesse alluvusse. Disibodenbergile jääb vaimuliku eestkostja roll, sh kohustus saata oma munkade hulgast Rupertsbergi preester, kes täidaks ühtlasi Hildegardi sekretäri kohuseid.

1158–1161 Pikk haigusperiood. Esimene jutlustamisreis.

1158–1163 Valmib „Elutasude raamat“ („Liber vitae meritorum“), Hildegardi visioonitriloogia teine suurteos, mille läbivaks teemaks on vooruste ja pahede vastandumine inimhinges ning teispoolsuses pälvitavad karistused ja tasud.

1159 Paavstivõimu lõhenemine, mis vältab kokku 80 aastat. Esimene vastupaavst (nn keisripaavst) Victor IV.

1160 Hildegardi teine jutlustamisreis. Ülestõusmispühadel avalik jutlus Trieris.

1161–1163 Kolmas jutlustamisreis. Kölnis avalik jutlus kleeerusele ja rahvale.

1163 Algab „Jumala tegude raamatu“ („Liber divinorum operum“) visioonide kirjapanek. Tegu on kosmilise haardega teosega, milles visioonipiltide najal selgitatakse mikrokosmose ja makrokosmose vahelisi suhteid läbi loomisteoloogia prisma.³

Hildegard osaleb keiserlikul õuepäeval Mainzis. 8. aprillil annab Friedrich Rupertsbergi kloostrile keiserliku kaitsekirja. Selles nimetatakse Hildegardi tiitliga *abbatissa* ('abtiss') – ainus kord kaasaegsetes ürikutes.

³ Eesti keeles on „Jumala tegude raamatust“ ilmunud pikemaid valik-
tõlkeid järgmistes teostes: Ordo, lk 157–180; KKA, lk 360–371.

Mujal on ta *magistra, domina, mater, praeposita*. Hildegardi teine kiri Barbarossale. Hildegard jääb paavstide skisma suhtes neutraalsele positsioonile.

1164 Katarite õpetuse levik Reinimaal. Mainzi toomkapiitli palvel koostab Hildegard kirjutise hereetikute eksiõpetusest.

Teine „keisripaavst“ Paschalis III. Hildegardi kolmas kiri keisrile. Hildegard on paavst Alexander III poolel.

u 1165 Hildegard rajab Reini vastaskaldale Eibingeni tütar-kloostri.

1167–1170 Teine pikk ja kurnav haigusperiood.

1168 Kolmas „keisripaavst“ Calixtus III. Hildegardi hoiatav kiri Friedrichile.

1169 Kurjast vaimust vaevatud naise Sigewieze tervendamine.

1170/71 Neljas jutlustamisreis.

1172–1174 „Jumala tegude raamatu“ lõpetamiseks palub Hildegard abi Trieri Püha Euchariuse kloostri abtilt Ludwigilt ja oma nõbult Wezelinilt, Kölni Püha Andrease kloostri praostilt.

Konflikt Disibodenbergiga Volmari järglase pärast. Hildegard kirjutab paavst Alexander III-le, kes volitab Wezelini tüli lahendama.

1173 Sureb Hildegardi sekretär munk Volmar.

1174/75 Disibodenbergist saadetakse Rupertsbergi munk Gottfried, kes alustab Hildegardi eluloo koostamist (kirjutab „Vita“ I osa).

- 1175 Kirjavahetus Gembloux' Wibertiga. Hildegard kirjutab üksikasjaliselt oma nägija-anni olemusest, sellest saab Hildegardi kuulsaim kiri.
- 1176 Sureb Gottfried.
- 1177 Hildegardi sekretäriks saab Wibert. Wiberti kiri oma sõbrale Bovole, kaasvennale Gembloux's, kus kirjeldab Rupertsbergi kloostrilukorraldust.
- 1178–1179 Rupertsbergi maetakse ekskommunitseeritud, kuid enne surma kirikuga lepitatud aadlimees, keda Hildegard keeldub interdiktiähvardusele vaatamata kloostrilukorraldustest välja kaevamast. Hildegardi kloostrilukorraldustest pannakse interdikt: keelatud on muusika ja sakramentidest osasaamine. Kirjavahetus Mainzi prelaatide ja peapiiskop Christianiga. Õigus jääb Hildegardi poolele.
- 1179 17. septembril Hildegard sureb.
- 1180 Wibert pöördub tagasi Gembloux'sse.
- 1180–1190 Echternachi kloostrilukorraldustest, magister Theoderich viib lõpule Hildegardi „Vita“ koostamise.

SISSEJUHATUS

Käesolev raamat pakub kaleidoskoopilist sissevaadet Bingeni Hildegardi maailma, vahendades valikut tema laialdasest kirjavahetusest. Kirjavahetus võimaldab jälgida umbes kolmekümne aasta vältel Hildegardi elusündmusi ja suhtlusstiili ning annab ülevaate talle südamelähedastest teemadest ja iseloomulikest mõttekujunditest. Sellest võib leida allegoorilisi nägemusi, teoloogilisi arutelusid, inimeste seisundi läbinägemist, vihjeid poliitilistele ja kirikusisestele probleemidele, poleemikat kataritega, isiklike kiindumussuhteid, prohvetlikke ettekuulutusi jne. Just kirjavahetus pakub kõige vahetumat pilguheitu selle karismaatilise naise mõtteilma – kuivõrd see nii pikalt ajaliselt ja kultuuriliselt distantsilt üldse võimalik on. Hildegardi kaasaegse, Clairvaux' Bernardi kirjade inglise keelde vahendaja Bruno Scott on mõtisklenud, kuidas oleks kujutada Bernardi kõndimas ja kõnelemas mõne tänapäeva suurlinna, näiteks Londoni või Pariisi (aga miks mitte ka Tallinna või Tartu?) tänavatel, ning tõdenud, et ilmselt juhtuks sama, mis inimesega teiselt planeedilt – sinne kliima tapaks ta.⁴ Täpselt sama oleks karta ka Hildegardi puhul. 12. sajandi maailmapilt ja mentaliteet lahknevad tänapäevasest sedavõrd, et neid võiks nimetada lausa eri dimen-

---

⁴ Letters, lk xxvi.

sioonideks. Inimloomus kui niisugune on ometi jäänud samaks – see on võti, millega, kui veidi muukida, pääseb ligi ajatule tuumale, mis peitub keskaegsete tekstide sageli ülespuhutuna mõjuva väljendusviisi, pelutavalt manitseva tooni ja võõrastava fraseoloogia taga. Nagu praegu, nii ka siis otsisid inimesed oma ellu rahu, õnne, rikkust, tervist, tarkust – ja kippusid neil otsingutel liialdama küll enesalgamisega ja ihu kurnamisega, küll, vastupidi, maise au ja kuulsuse tagaajamisega. Otsiti Teadjat, kes näitaks kätte õige teeotsa ja annaks pidepunktid sellel püsimiseks. See oligi Hildegardi roll, ta oli sõna otseses mõttes visiooniga naine, kes inspireeris ja inspireerib tänaseni paljusid otsijaid.

Eluloolised allikad

Kuna eesti keeles on juba ilmunud võrdlemisi põhjalik kirjeldus Hildegardi elukäigust ja vaimsest pärandist, siis seda üksipulgi üle kordama pole põhjust hakata.⁵ Siiski olgu järgnevalt antud põgus ülevaade tema eluloolistest allikatest, keskendudes eelkõige autobiograafilisele ainesele ja küsimusele, mismoodi Hildegard ise mõtestas oma andi ja rolli, suhteid ja katsumusi, ajastut ja eksistentsi.

Hildegardi lapsepõlve ja nooruse kohta on kirjalikke allikaid väga vähe, vanim tekst, kus Hildegardi kirjalikute mainitakse, on „Vita domnae Juttae inclusae“ – hagiograa-

---

⁵ Vt Ordo, lk 10–50.

filine jutustus Disibodenbergi kloostris esimese inkluusa,⁶ Hildegardi vaimuliku ema Jutta von Sponheimi elust. Hagiograafilist traditsiooni järgiv kirjutis pühendub Jutta vagaduse ülistamisele, kuid sisaldab ka dateeringuid, mis on sundinud Hildegardi varajase elu kohta käivaid andmeid korrigeerima. Nimelt tugineti Hildegardi lapsepõlve osas kaua põhiliselt tema hagiograafi sõnadele, et juba sünnist peale töotasid vanemad tütre Jumalale ning et ta suleti vaevalt 8-aastasena koos vaga Juttaga Püha Disibodi kloostrisse.⁷ Ka kirjavahetusest võime lugeda, et Hildegard on lapsest saadik elanud Disibodenbergi kloostris (vt ptk „Kodukloostri“, Prior Adelbert Hildegardi). „Vita Juttae“ põhjal lükkub kloostrimüüride vahele sulgumise iga mõned aastad edasi, aastasse 1112.⁸ Sõnaselgelt pole seda aastaarvu küll mainitud, kuid see on tuletatav jutustusest, kuidas kõigi pühakute päeva eelõhtul, kui Jutta koos kahe

---

⁶ Ld *inclusus, inclusa* – vastavalt mees või naine, kes vabatahtlikult sulgus (suletakse, müüritakse) kongiüksildusse (klausuur, *inclusarium*), et maailmast eemaletõmbununa palves Jumalat teenida. Suhtlemine maailmaga käis läbi väikese akna, kusjuures inkluuside/inkluusade eestpalved olid väga nõutud ja nende juures käis rohkesti rahvast. Tõenäoliselt Jutta polnud siiski üksikkongi sulgunud inkluusa, vaid Disibodenbergist kujunes kaksikklooster, kus oli nii munkade kui ka nunnade klausuur.

⁷ Vita I 1.

⁸ Mainitakse, et pärast ema surma oli Jutta (küllap siis ka Hildegard – vanusevahe Juttaga oli neil vaid 6 aastat) vaga lese Uda hoole all. Kui aga Jutta sai küllalt vanaks, võttis ta nõuks minna palverännakule. Sellele mõttele seisis väga vastu Jutta vend Meginhard, kes lasi seepeale – Jutta nõusolekul – ehitada õe jaoks inklusaariumi läheduses asuva alles rajamisjärgus Disibodenbergi kloostris juurde (vt Jutta, lk 58–86).

tütarlapsega valmistus järgmisel päeval toimuvaks pühitustseremooniaks, ennustas üks eakas Jumala teenimisele pühendunud naine, lesk Trutwib prohvetlikult, et Jutta elab selles kloostriks 24 aastat. Hiljem nii ka läks, 25. aastal Jutta suri, ja õed (keda selleks ajaks oli 10) valisid Hildegardi uueks *magistra*'ks. Aasta oli siis 1136, millest lihtsa lahutamistehte teel saamegi 1112. „Vita Juttae“, mille kirjutamise algatas abt Kuno, kirjeldab Juttat Disibodenbergi au ja uhkusena – vaga ja püha naisena, kelle juurde ümbuskonna rahvas nõu saamiseks kokku vooris. Ülistatakse tema üliranget askeetlikku eluviisi, mis seisnes pidevas palvetamises, paastumises ja ihu vaevamises – eriti markantne on teade ogalisest raudketist, mis Jutta keha matusteks ette valmistades tema riiete alt kolmekordselt ihu ümber kerituna leiti. Hildegardi mainitakse kõneksolevas *vita*'s kui Jutta kõige pühendunumat õpilast, siit leiame ka Hildegardi esimese kirjalikult üles tähendatud nägemuse, nimelt Jutta hinge surmajärgsest teekonnast Jumala juurde.

Kõige ulatuslikum allikas Hildegardi elukäigu kohta on aga mõistagi „Vita sanctae Hildegardis“ (edaspidi „Vita“), mille koostamist alustas juba Hildegardi eluajal munk Gottfried, Rupertsbergi kloostri preester ja hingehoidja ning Hildegardi sekretär, kellele paraku anti selleks vaid napilt kaks aastat (1174–1176), siis ta suri, jõudnud valmis „Vita“ esimese raamatu. Hildegardi järgmine ja ühtlasi viimane sekretär Gembloux' Wibert oli Hildegardi tuline austaja. Mõni aasta varem oli ta võitnud Hildegardi usalduse kirja teel, tundes siirast huvi nägija isiku ning tema nägemuste

laadi vastu. Pikk ja põhjalik vastus Hildegardilt sütitas selle kirgliku vallooni munga vaimustust veelgi ning alates 1176. a näeme teda Rupertsbergis juba omainimesena. Lisaks nimetatud kirjale, mida Wibert levitas pealkirja all „De modo visionis suae“ – „Tema nägemuse laadist“ (vt ptk „Gembloux’ Wibert“), sisaldab olulist ja ainulaadset infot Rupertsbergi eluolu kohta Wiberti kiri oma sõbrale Bovole.⁹ Selles kirjeldab Wibert Hildegardi tarkust ja leebust kloostri juhtimisel ning mainib muuhulgas ka majanduslikku edumeelsust, näiteks seda, et kloostri kõik töökojad on varustatud voolava veega. Kolme aasta jooksul Rupertsbergis valmistas Wibert ette Hildegardi *vita* materjale, kuid 1179/80. a kutsuti ta tagasi Gembloux’sse ja edasine kohustusterohke elu ei võimaldanud rohkem sellele pühenduda. „Vita“ paneb viimaks oma abtide ülesandel kokku Echternachi kloostri munk Theoderich, kes tõenäoliselt Hildegardi isiklikult ei tundnudki. Theoderich järgib hagiograafilise kirjanduse traditsiooni, võrreldes Hildegardi persooni ja elukäiku piibellike eeskujudega, jutustades imetegudest ja rahvahulkade imetlusest. Kõige erilisema osa „Vita’st“ moodustavad aga autobiograafilised lõigud: materjal, mille kogus Wibert oma Rupertsbergis viibimise aastatel ja mille Theoderich hiljem oskuslikult „Vita’sse“ pikkis. Neis lõiku-

---

⁹ Guiberti Gemblacensis Epistolae quae in codice B. R. Brux. 5527–5534 inveniuntur. Eds. A. Derolez, E. Dekkers, R. Demeulenaere (CC CM, LXVI A). Turnholti 1989, ep. XXXVIII, lk 366–379. Lisaks vt: Jutta and Hildegard: The Biographical Sources. Transl. and introd. by Anna Silvas. Pennsylvania 1999, lk 99–117.

des tõlgendab Hildegard esimeses isikus retrospektiivselt nii oma lapsepõlve kui ka hilisemaid elusündmusi – see on hindamatu tunnistus Hildegardi enesemõistmise arengust. Oma lapsepõlvest kirjutab Hildegard nii:

Minu esimesel vormimisel, kui Jumal mind mu ema üsas elu hingusega äratas, kinnitas ta ka selle nägemuse mu hinge. [...] ja kolmandal eluaastal nägin ma nõnda suurt valgust, et mu hing värises üleni, kuid et ma olin laps, ei osanud ma seda kuidagi väljendada. Kaheksandal eluaastal aga anti mind Jumalale vaimulikuks eluks ning kuni viieteistkümnenda eluaastani nägin ma paljut ja kõnelesin lihtsal meelel rohkesti, nõnda et imestasid need, kes neid asju kuulsid, küsides, kust need tulevad ja kellelt pärinevad. Ja ma isegi imestasin iseenda üle, sest samal ajal kui ma oma hinge sisemuses neid asju nägin, säilis mul ka välispidine nägemine, ja sellist asja ei ole ma kuulnud ühegi inimese kohta. Seejärel varjasin ma nägemust, mida oma hinges nägin, nii kuidas suutsin, ning samal ajal ei teadnud ma paljudest välistest asjadest midagi sagedaste haigushoogude tõttu, mille all olen kannatanud emapiimast alates tänaseni, mis närvutasid mu liha ja röövisid jõu. Neist asjust ülimalt muserdatuna küsisin oma ammelt, kas ehk temagi näeb midagi lisaks välistele asjadele, ning ta vastas mulle, et eimidagi, sest ta tõepoolest midagi sellesarnast ei näinud. Siis haaras mind suur hirm ja ma ei julgenud enam kellelegi neid

asju avaldada. Ja ometi kõnelesin ja rääkisin ma edaspidigi paljut tuleviku kohta.¹⁰

Niisiis oli Hildegard kaasasündinud nägija-anniga laps, kes mõistis oma iseäralikkust ja häbenes seda palju aastaid, suutmata ometi oma karisimat täielikult varjata. Tema kujunemise ja küpsemise aastad möödusid aga parimas võimalikus keskkonnas, kus sünnipärane and sai kujuneda läbitunnetatud kristliku usu ja maailmavaate osaks – benediktiini kloostris, kus elati range Reegli¹¹ järgi, peeti kinni tunnipalvetest ja Pühakirja lugemistest, harjutati kuulekust, alandlikkust ja teisi kristlikke voorusi ning järgiti motot *ora et labora*.¹²

Kui Hildegard on 42 aastat ja 7 kuud vana,¹³ saab talle osaks uut laadi nägemus koos nõude ja ülesandega ilmutada avalikult seda, mida ta kuuleb ja näeb. Selle nägemusega kaasneb äkiline mõistmine: Pühakiri, mis on Hildegardile aastakümnete vältel olnud igapäevaseks leivaks, omandab enneolematu sügavuse. Sellestki kõneleb ta autobiograafias:

Selles nägemuses mõistsin ma prohvetite kirju, evangeliume ja muid pühakuid ning mõningaid filosoofe ilma igasuguse inimliku õpetuseta ja tõlgendasin

---

¹⁰ Vita II 2.

¹¹ S.o Benedictuse reegel (*Regula sancti Benedicti*), benediktlaste kloostrikorra aluseks olevate ühiselu reeglite kogum, mille koostas umbes aastal 550 Benedictus Nursiast.

¹² 'palveta ja tööta'.

¹³ Scivias, *protestificatio*.

neist mõningaid, ehkki mul olid vaid need vähesed teadmised kirjasõnast, mida harimata naine oli mulle õpetanud. Ja ka laule koos meloodiaga Jumala ja pühakute auks lõin ma ja laulsin, ehkki polnud õppinud ei noodikirja ega laulmist.¹⁴

Nägijast saab prohvet – Jumala kutsutu ja valitu. Ometi ei kaasne sellega kohe eneseusku, alles ränk haigushoog, mida Hildegard tõlgendab Jumala vitsana oma kõhkluste eest, sunnib kirjutamisega algust tegema.

Ehkki Hildegard leiab endale munk Volmari näol usaldusisiku ja abilise ning ka abt soosib kirjatööd, möödub veel mitmeid aastaid kõhklustes – mis peab sellest tööst saama, kuidas peaks see jõudma avalikkuse ette, kuidas võiks juhtuda, et maailm kuulab ühe lihtsa nunna sõnu? Tõsi, see, et Püha Vaim räägib naise suu kaudu, poleks olnud ennekuulmatu, ka nägemused ja auditsioonid olid keskaegses ühiskonnas vaat et tavapärane ja igati aktsepteeritav viis, millega Jumal edastas inimestele oma sõnumeid. Kuid võibolla just seetõttu, et nähtus oli sedavõrd laialt levinud, küsiti alati seda kriitilisemalt: kellelt see kõik ikkagi pärineb? Asjakohane näide on siin Schönau Elisabeth, Hildegardi kaasaegne ja kaasmaalane, kes samuti jumaliku käsu sunnil kirjutas üles ekstaasis kuuldu ja nähtu. Tema kirjust Hildegardile (vt ptk „Schönau Elisabeth“) võime lugeda suurtest kõhklustest ja katsumustest ning inimeste oletustest, et olend, kes Elisabethiga kõneleb, on vaid „valguse ingliski moondunud

---

¹⁴ Vita II 2.